

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	6
УКРАЇНСЬКА МОВА	10
Звуки і букви. Склад. Наголос	10
Урок 1. Поняття про звук як елемент людської мови. Аналізую звуковий склад слова	10
Урок 2. Поняття про букву як писемний знак, що позначає звук. Звуко-буквений аналіз слів. Аналізую звуко-буквений склад слова	14
Урок 3. Спостереження за смислорозрізнавальною роллю звуків у словах. Експериментую зі словами	18
Урок 4. Літературна вимова і написання слів із дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим. Правильно вимовляю і пишу слова із дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу	22
Урок 5. Вимова і написання слів із апострофом. Спостереження за твердою вимовою приголосних звуків, позначених буквами <i>б, п, в, м, ф</i> та <i>р</i> , перед апострофом. Навчаюся вимовляти і писати слова з апострофом	26
Урок 6. Наголос. Уявлення про наголос як сильніше вимовляння складу в слові. Навчаюся правильно наголошувати слова	30
Урок 8. Спостереження за смислорозрізнавальною роллю наголосу в словах. Тренувальні вправи на визначення наголосу в словах. Експериментую з наголосом у словах	34
Урок 9. Склад слова. Уявлення про складоутворювальну роль голосних звуків. Навчаюся ділити слова на склади	38
Урок 10. Перенос частин слів із рядка в рядок по складах. Правило переносу слів зі складами, позначеними однією буквою. Правила переносу слів зі збігом двох і кількох приголосних звуків. Навчаюся переносити слова з рядка в рядок	42
Урок 11. Правила переносу частин слів із буквами <i>й</i> та <i>ь</i> у середині слів. Правила переносу слів із буквосполученнями <i>ьо, йо</i> . Навчаюся переносити слова з рядка в рядок	45
Урок 12. Правила переносу слів із буквосполученнями <i>дж, дз</i> . Правило переносу слів із апострофом. Навчаюся переносити слова з рядка в рядок	49
Урок 13. Українська абетка. Поняття про абетку (<i>алфавіт</i>) як сукупність букв, що прийнята у писемності певної мови. Вправління у розташуванні слів за абеткою з орієнтацією на першу букву слова. Навчаюся розташовувати слова за алфавітом	52
Урок 15. Користування алфавітом у роботі з навчальними словниками. Навчаюся користуватися алфавітом	57
Урок 16. Користування алфавітом у роботі з навчальними словниками. Навчаюся користуватися алфавітом	60
Урок 17. Узагальнення знань за розділом «Звуки і букви. Склад. Наголос»	64
Слово. Значення слова	68
Урок 19. Слова, близькі за значенням. Розпізнаю близькі за значенням слова	68
Урок 20. Слова, протилежні за значенням. Розпізнаю протилежні за значенням слова	72
Урок 22. Розподіляю слова на групи	76
Урок 23. Слова із прямим і переносним значенням. Розрізняю пряме і переносне значення слова	79
Урок 24. Лексичні значення багатозначних слів. Пояснюю значення багатозначних слів	82
Урок 25. Доречне вживання слів різних лексичних груп у власному мовленні. Навчаюся доречно вживати слова в мовленні	85
Урок 26. Узагальнення знань за розділом «Слово. Значення слова»	88
Слово. Частини мови	92
Урок 29. Поняття про слова — назви предметів (<i>іменники</i>). Навчаюся розрізняти слова, що називають предмети	92
Урок 30. Вправління у добірї слів, які відповідають на питання <i>хто? що?</i> . Навчаюся добирати слова, що називають предмети	95

Урок 31.	Іменники — назви істот і неістот. Розпізнавання слів — назв предметів, які відповідають на питання <i>хто?</i> або <i>що?</i> . Розрізняю слова, що відповідають на питання <i>хто?</i> <i>що?</i>	99
Урок 32.	Іменники — власні і загальні назви. Розрізняю слова, що є загальними і власними назвами	103
Урок 33.	Розрізняю слова, що є загальними і власними назвами	106
Урок 34.	Велика буква у власних назвах. Правило вживання великої букви в іменах, по батькові та прізвищах людей. Навчаюся писати імена, по батькові, прізвища	110
Урок 36.	Написання з великої букви кличок тварин. Навчаюся писати клички тварин	113
Урок 37.	Правило вживання великої букви в назвах країн, міст, сіл, вулиць, річок, гір та ін. Навчаюся писати назви країн, міст, сіл, річок, гір	117
Урок 38.	Велика буква у власних назвах	121
Урок 39.	Число іменників. Змінювання іменників за числами (<i>один — багато</i>). Навчаюся змінювати слова — назви предметів	124
Урок 40.	Навчаюся змінювати слова — назви предметів	128
Урок 41.	Вправлення у доречному вживанні слів — назв предметів у мовленні. Навчаюся вживати слова — назви предметів	133
Урок 43.	Уживання в мовленні слів — назв предметів. Навчаюся вживати слова — назви предметів	136
Урок 44.	Закріплення знань і вмінь, пов'язаних зі словами — назвами предметів	140
Урок 46.	Поняття про слова — назви ознак предметів (<i>прикметники</i>). Навчаюся розрізняти слова — назви ознак предметів	144
Урок 47.	Вправлення у доборі слів, які відповідають на питання <i>який?</i> <i>яка?</i> <i>яке?</i> <i>які?</i> . Навчаюся добирати слова — назви ознак предметів	148
Урок 48.	Зв'язок прикметників з іменниками. Утворення словосполучень іменників із прикметниками. Навчаюся утворювати сполучення слів зі словами — назвами ознак предметів	151
Урок 50.	Вправлення у доречному вживанні слів — назв ознак предметів у мовленні. Навчаюся вживати слова — назви ознак предметів у власних висловлюваннях	156
Урок 51.	Закріплення знань і вмінь, пов'язаних зі словами — назвами ознак предметів	160
Урок 53.	Поняття про слова — назви дій предметів (<i>дієслова</i>). Навчаюся розрізняти слова — назви дій предметів	163
Урок 54.	Вправлення у доборі слів, які відповідають на питання <i>що робить?</i> <i>що роблять?</i> . Навчаюся добирати слова — назви дій предметів	166
Урок 55.	Вправлення у доречному вживанні слів — назв дій предметів у мовленні. Навчаюся складати речення зі словами — назвами дій предметів	170
Урок 57.	Навчаюся вживати слова — назви дій предметів у власних висловлюваннях	173
Урок 58.	Навчаюся вживати слова — назви дій предметів у власних висловлюваннях	177
Урок 59.	Закріплення знань і вмінь, пов'язаних зі словами — назвами дій предметів	180
Урок 61.	Закріплення знань учнів про іменники, прикметники, дієслова	183
Урок 62.	Урок-гра	186
Урок 63.	Підсумковий урок за I семестр	189
ЧИТАННЯ		193
Дзвіночок кличе у Країну Знань.		193
Урок 1.	Дзвіночок кличе у Країну Знань. Любов Шостак «Шкільний дзвінок»	193
Урок 2.	Головна професія — школяр. Анатолій Костецький «Головна професія»	196
Урок 3.	Що я очікую від шкільного життя? Маргарита Сурженко «Їжачок Буль — школяр»	199
Урок 4.	Я до школи поспішаю. Маргарита Сурженко «Їжачок Буль — школяр» (<i>продовження</i>)	202
Урок 5.	Хто сьогодні зірка в класі? Олена Полянська «Є у кожного талант»	204
Урок 7.	Мудрим ніхто не вродився, а навчився. Йосип Шелепець «Зажурився Кіт»	207
Урок 8.	Якщо вчитися важко. Дженніфер Мур-Маллінос «Якщо вчитися важко»	211
Урок 9.	Підсумок за розділом «Дзвіночок кличе у Країну Знань»	214
Книга — ключ до знань		214
Урок 10.	Ми маленькі читачі. Лідія Повх «Ми маленькі читачі»	214

Урок 11.	Книга — ключ до знань. Василь Сухомлинецький «Усі книжки гарні»	221
Урок 13.	Тато, мама, я — читаюча сім'я. Наталка Поклад «Книжковечір»	224
Урок 14.	Дружба з книжкою — це свято. Нузет Умеров «Про книжку». Підсумок за розділом	227
Осінні барви, осінній настрій		230
Урок 15.	Осінь — золотокоса красуня. Катерина Перелісна «Золота осінь», «Недалеко до зими»	230
Урок 16.	Щедра осінь завітала в гості. Марійка Підгірянка «Прийшла осінь»	234
Урок 17.	Вітерець-пустунець між дерев танцює. Тамара Коломієць «Вітрисько»	238
Урок 19.	У лісі ми гриби збирали. Тамара Коломієць «На галяві»	241
Урок 20.	Завтра у вирій далекий будуть летіти лелеки. Аркадій Музичук «Горобці»	244
Урок 21.	Прийшла до лісу осінь. Наталя Остапенко «Господиня осінь»	248
Урок 22.	Зажурила осінь золоту діброву. Оксана Кротюк «Ведмежа колисанка»	251
Урок 23.	Де ти, білочко, живеш? Ліна Костенко «Білочка восени»	255
Урок 25.	Звуки осені. Оксана Чорновіл «Осіній концерт», Галина Маніва «Каптанопад»	258
Урок 26.	Осінні настрої. Наталя Забіла «Осінне листя», Олена Пчілка «Садок марніє потихеньку...», Вадим Скомаровський «Лісова колиска»	261
Урок 27.	Осінні настрої (продовження). Ліна Костенко «Березовий листочок», Петро Сорока «Гра», Віктор Терен «Осінь»	264
Урок 28.	Підсумок за розділом «Осінні барви, осінній настрій»	267
Народні перлини для кожної дитини		271
Урок 29.	Українські народні колискові пісні	271
Урок 31.	Українські народні дитячі пісеньки	275
Урок 32.	Заклички	278
Урок 33.	Лічилки, мирилки	281
Урок 34.	Скоромовки, загадки, прислів'я	284
Урок 35.	Урок-гра. Усна народна творчість	288
Урок 37.	Дивовижний світ українських народних казок про тварин. Українська народна казка «Зайчикова хатинка»	291
Урок 38.	Де дружніші, там сильніші. Українська народна казка «Ведмідь і бджоли»	294
Урок 39.	Яке частування, таке й дякування. Українська народна казка «Лисичка і Журавель»	297
Урок 40.	Хочеш собі добра — не роби нікому зла. Українська народна казка «Ведмідь і павучок»	301
Урок 41.	Дивовижний світ народних казок Європи. Хочеш їсти калачі — не лежи на печі. Угорська народна казка «Курочка, мишка та півник»	304
Урок 43.	Казка — вигадка, та в ній щось повчальне розумій. Шотландська народна казка «Лисиця і яструб»	308
Урок 44.	Урок-гра «Що? Де? Коли?»	311
Урок 45.	Підсумок за розділом «Народні перлини для кожної дитини»	314
Кришталева зимонька у срібнім ковшу		318
Урок 46.	Йде зима, красуня мила (портрет зими). Віра Паронова «Йде зима», Микола Сингаївський «Білі черевички у зими»	318
Урок 47.	Подбайте, діти, про пташок узимку. Загадки Лесі Вознюк, Лідія Дяченко «Чого сполошилися синички?»	321
Урок 49.	Дідусю Миколай, нашу хату не минай. Ніна Даценко «Зниклий мішок»	324
Урок 50.	Уже Різдво прийшло до хати, всім пора колядувати	328
Урок 51.	Уже Різдво прийшло до хати, всім пора колядувати (продовження)	331
Урок 52.	Рік Новий — чудове свято! Зірка Мензатюк «Новий рік»	335
Урок 53.	Рік Новий — чудове свято! Зірка Мензатюк «Новий рік» (продовження)	338
Урок 55.	Зима має багато свят! Урок-гра	341
Урок 56.	Підсумковий урок за I семестр.	344
Література та Інтернет-ресурси		348

ЗВУКИ І БУКВИ. СКЛАД. НАГОЛОС

УРОК 1. ПОНЯТТЯ ПРО ЗВУК ЯК ЕЛЕМЕНТ ЛЮДСЬКОЇ МОВИ. АНАЛІЗУЮ ЗВУКОВИЙ СКЛАД СЛОВА

Мета: узагальнити знання учнів про звуки мовлення; вчити відтворювати слідом за вчителем та самостійно ланцюжок звуків слова, що складається з 5–8 звуків, синтезувати із поданих звуків слова; розвивати спостережливість, уважність, старанність, фонетичний слух; виховувати любов до рідної мови; сприяти інтересу до знань, до навчання.

Обладнання: картки для роботи в групах.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа-вітання «Потискування руки»

Діти потискають руки одне одному і вітаються за зразком «Привіт, Аліно! Рада тебе бачити».

Вправа «Вироблення правил класу»

Учитель пропонує всім дітям одночасно голосно вимовити своє ім'я.

— Чи зрозуміли ви, як кого звати? Чому?

Діти роблять висновок, що для того, аби чути одне одного, потрібно говорити по черзі.

- Правило «Говоримо по черзі».
- Правило «підведеної руки».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Вступна бесіда.

- У якій країні ми проживаємо?
- Якою мовою ми розмовляємо? (*Українською.*)
- Як називаються люди, які проживають в Україні?

Ти ще маленька, дитино. І серце в тебе маленьке.

Але в ньому живе велика любов до рідного краю і до рідної мови, яка освітлює тобі дорогу в майбутнє. Бережи українську мову, шануй її. Бо кожна в ній літера — то сторінка твоєї долі.

І нехай вона схожа на вранішнє сонечко, що котиться небом, як кругленька буква О. Або подібна до половинки бублика, яким пригостила тебе бабуся, а ти поділився з братиком або сестричкою, що прижилася у літері С.

Все бережи, як оберігає твій сон твоя мама. І рости.

А коли виростеш, то передаси цю любов своїм дітям і онукам, а вони передадуть своїм. І знову покотиться від покоління до покоління колесо життя.

В. Кравець

2) Робота в групах. Виразне читання віршів про мову.

І група

Що не річка, то мова
З-над Славуги-Дніпра:
Українська чудова
Кобзи сонячна гра.

Д. Білоус

II група

Солов'їну, барвінкову,
Колосисту — на віки —
Українську рідну мову
В дар мені дали батьки.

В. Лучук

III група

Любо в гаю соловейко виспіває,
Слухаю ніжне ляцання.
Чистую, щирую річ українськую
Чую я в тім щebetанні.

В. Баранов

3) Каліграфічна хвилинка.

- Рідна мені до болю — дужий я із тобою,
Батьківська, материнська, мова моя... (українська).

В. Бичко

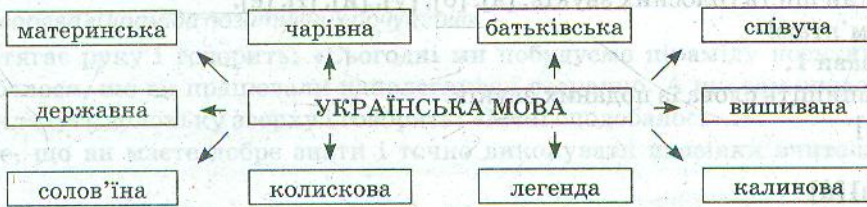
Ук кр аї нс ськ ка мо ва
Українська мова

4) Робота в малих групах. Завдання за вибором.

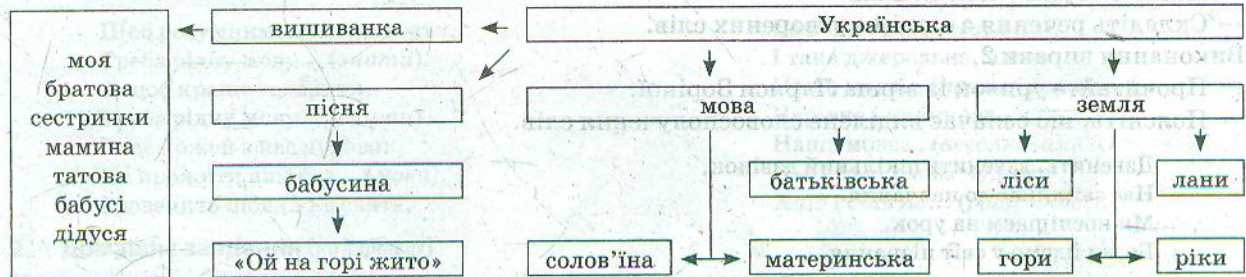
I група. Гра «Розсипанка»

ААЇУКРНСЬКЪ ВАМО

II група. Вправа «Асоціативний куц»

III група. Вправа «Кластер»

IV група. Гра «Утвори нові слова»

Українська — а, у, на, сак, кран, країна, Україна, ...

2. Мотивація навчальної діяльності

— Для того щоб розповісти про українську мову, ви скористалися звуками мовлення. Звуки мови ми чуємо і вимовляємо.

— Що з них утворюються? (Слова.)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Наша мова — це величезна Країна, де мирно живуть найрізноманітніші мовні явища: великі — такі, як текст, речення, середні — слова з різними значеннями і зовсім маленькі, майже непомітні — звуки, букви, розділові знаки. Сьогодні ми навчимося утворювати ланцюжки звуків у словах.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Ігрова ситуація.

Вчиться вересень читати,

Вчиться літери складати.

Засміявся хитро вітер:

— А склади-но осінь з літер!

Вдарив вересень тривогу:
— Хто прийде на допомогу?
Огірок озвався гречно:
— «О» віддам я, безперечно,
Раз оказія така! —
Стала гірка з огірка...

Оксана Сенатович

2) Робота за підручником (с. 4–5).

- Назвіть звуки у слові *звуки*.
- Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 4).
 - Пригадайте, що ви знаєте про звуки. Розгляньте підказки. Розкажіть у класі. (*Звуки ми чуємо і вимовляємо*)
 - Які бувають звуки? (*Звуки бувають мовні та немовні. А також приголосні, голосні, звуки природи.*)

- Ознайомлення з поняттям «мовний звук» (с. 4).
Мовний звук — елемент людської мови, утворений за допомогою органів мовлення.

- Вправа «Хвилинка спілкування» (с. 4).
 - В українській мові шість голосних звуків.
 - Я вважаю, що їх десять.
 - Ні. Запам'ятай шість голосних звуків: [а], [о], [у], [и], [і], [е].
 - Добре. Запам'ятаю!

- Виконання вправи 1.
 - Складіть і запишіть слова із поданих звуків.

[ш] [о] [л] [а] [к]

[о] [р] [у] [к]

[к] [о] [дз] [и] [в] [н]

- Назвіть утворені слова. (*Школа, урок, дзвоник.*)
- Назвіть звуки у цих словах.
- Складіть речення з одним з утворених слів.
- Виконання вправи 2.
 - Прочитайте уривок із вірша Лариси Зоріної.
 - Поясніть, що означає видлене словосполучення слів.

Дзвенить, дзвенить шкільний дзвінок,
Нас закликає до навчання.
Ми поспішаєм на урок,
Бо ми йдемо у світ пізнання.

- Складіть і запишіть речення про шкільний дзвінок.
- Знайдіть у вірші слова до схеми, поданої у підручнику.
- Розгляньте, які звукові схеми можна ще зробити (*див. на с. 5*).

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 3. Робота в парах.
 - Знайдіть у кожному стовпчику «зайве» слово.

Завдання за вибором:

- Побудуйте звукові схеми двох слів, у яких літера *я* позначає два звуки.
- Побудуйте звукові схеми двох слів, які пишуться з літерами *ц, ї*.
- Побудуйте звукові схеми двох слів, що пишуться зі знаком м'якшення.
- Вправа «Біном фантазій».
 - Пофантазуйте і розкажіть, що було б, якби в українській мові зникли звуки.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання завдання на картках. Вправа «Броунівських рух».

Червона картка

Прочитай прислів'я і поясни їхній зміст. Підкресли слова, у яких букв більше, ніж звуків.
Вчення — світ, невчення — тьма. Діло майстра величає. Вік живи — вік учись.

Зелена картка

Знайди у кожній групі «зайве» слово. Обведи його.

3 звуки: очі, Юля, дзьоб.

4 звуки: осінь, явір, море.

5 звуків: літак, бджола, лілія.

6 звуків: їжаки, кошени, джинси.

Жовта картка

Прочитай вірш. Підкресли слова, у яких звуків більше, ніж букв.

Я пісеньку співаю

Веселу і просту

Про те, що радість маю —

Щасливою росту.

2) Гра «Ланцюжок».

Учні по черзі називають слова, що починаються звуком, яким закінчується попереднє слово. *Наприклад:* виноград, дуб, барабан...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

Інтерактивна вправа «Піраміда позитивних почуттів»

Учитель простягає руку і говорить: «Сьогодні ми побудуємо піраміду позитивних почуттів. На уроці мені сподобалося, що ви працювали наполегливо і старанно. А що вам сподобалося?». Учні по черзі підходять, кладуть долоньку зверху і говорять: «Мені сподобалось...».

— Пам'ятайте, що ви маєте добре знати і точно виконувати вказівки вчителя, вміти називати звуки у словах.

Успіхів вам у вивченні української мови!

На кінець уроку пропоную вам запам'ятати:

Щоб розумним, мудрим стати,

Треба рідну мову... (*знати*).

А щоб краще говорити,

Треба рідну мову... (*вчити*).

Знає кожен з нас чудово:

Не прожити нам без... (*мови*).

І дзвенить щодня і в свята,

Бо вона така... (*багата*),

І така джерельна, чиста

Наша мова... (*промениста*),

Чарівна і калинова

Наша мова... (*веселкова*).

В ній такі слова чудові —

Хліб і сіль на... (*рушникові*).

2. Домашнє завдання (на картках)

1. Установи відповідність, визначивши кількість приголосних у словах.

Море сад ріка

2 приголосні звуки.

Вересень, лисичка, автобус

3 приголосні звуки.

Дубок, вітер, трава

4 приголосні звуки.

2. Добери слово, яке має таку саму звукову модель, як слово *літо*.

3. Побудуй звукову модель слова *вересень*.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ
